

International Science Group

ISG-KONF.COM

IX

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE
"SCIENTISTS AND EXISTING PROBLEMS OF HUMAN
DEVELOPMENT"**

Zagreb, Croatia

November 14-17, 2023

ISBN 979-8-89238-621-0

DOI 10.46299/ISG.2023.2.9

SCIENTISTS AND EXISTING PROBLEMS OF HUMAN DEVELOPMENT

Proceedings of the IX International Scientific and Practical Conference

Zagreb, Croatia
November 14-17, 2023

UDC 01.1

The 9th International scientific and practical conference “Scientists and existing problems of human development” (November 14-17, 2023) Zagreb, Croatia. International Science Group. 2023. 426 p.

ISBN – 979-8-89238-621-0

DOI – 10.46299/ISG.2023.2.9

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Marchenko Dmytro</u>	PhD, Associate Professor, Lecturer, Deputy Dean on Academic Affairs Faculty of Engineering and Energy
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Security of Enterprise
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Levon Mariia</u>	Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Scientific direction - morphology of the human digestive system
<u>Hubal Halyna Mykolaiivna</u>	Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

ТРИВОЖНІСТЬ ЯК МЕХАНІЗМ ДЕЗАДАПТАЦІЇ МОЛОДІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Тертична Надія Анатоліївна,

кандидат психологічних наук, доцент
Національний медичний університет імені О.О.Богомольця

Мельник Катерина Сергіївна

студентка, медико-психологічний факультет,
Національний медичний університет імені О.О.Богомольця

Питання впливу тривожності на різні аспекти життя особистості у сучасних психологічних дослідженнях знову отримало широкий інтерес та стало предметом постійного вивчення. Зрозумілим є той факт, що воєнні конфлікти мають значний вплив на психічне здоров'я населення, особливо молоді людини, яка перебуває у періоді активного формування особистості та самоідентифікації. Зміни у внутрішньому стані та травматичні події під час воєнних дій можуть спричиняти підвищену тривожність серед молоді, що може стати перешкодою для їхньої адаптації до нових умов та соціальної інтеграції. Саме тому, дослідження цього питання є актуальним, адже необхідно вчасно зробити оцінку стану тривожності серед молоді, спрогнозувати вірогідні розлади, а також розробити можливі корекційно-терапевтичні заходи.

Різноманітні проблеми й завдання, які виникають під час суспільного розвитку та пов'язані з ними емоційні та фізичні навантаження, наслідки інформаційного вибуху, загострення соціальних проблем, а найголовніше – війна, це все призводить до підвищення впливу стресового фактора на життя особистості в суспільстві. Усе це відбувається на тлі травматичних подій, пов'язаних з війною, яка змушує людей тікати в інші регіони та країни [1]. Під час війни молоді люди відчувають тривогу, яка є природним захисним механізмом, що допомагає їм вберегтися від потенційної небезпеки. Її симптоми можуть включати погану якість сну, перевірку новин в компульсивному режимі, фізичну напругу тіла та знижену працездатність [2].

Тривожність як індивідуальна психологічна особливість розглядається в двох основних векторах: ситуативна тривожність та особистісна тривожність. Ми розглядаємо ситуативну тривожність як особистісну емоційну характеристику, що виникає у зв'язку з об'єктивно небезпечною ситуацією, пов'язаною з зовнішніми чинниками, що створюють соціальну загрозу, та має відносно тимчасовий характер. Цей стан є емоційною реакцією на зміни обставин, які сприймаються суб'єктом як стресові. Особистісна тривожність - це стійка індивідуальна характеристика, яка зазвичай пов'язана з внутрішньо-особистісним конфліктом та проявляється через відчуття постійної небезпеки, невизначеності, стурбованості, напруги та невдачі, яка може виникнути. Оптимальний рівень тривоги є необхідним для ефективного пристосування особистості, і в такому випадку він є певним адаптивним механізмом. На відміну

від високого рівня тривожності, який може призвести до дезадаптації та тих негативних наслідків, які з нею пов'язані.

Метою нашого дослідження було вивчення тривожності як механізму дезадаптації молоді під час війни. Для дослідження була сформована вибірка із 89 людей, яка була поділена на дві групи. Серед яких, перша група - 54 особи – це ВПО (внутрішньо-переміщені особи – в межах країни), яких було 37% та ЗПО (зовнішньо-переміщені – за межі країни) – 63% , а також друга група - 35 людей – непереміщені особи. Учасниками дослідження були люди юнацького періоду, вік яких становив від 17 до 23 років.

Результати першого етапу дослідження, на якому нами були проаналізовані прояви загальних особливостей тривожності, показали, що показник рівня тривожності у зовнішньо-переміщених та внутрішньо-переміщених молодих людей під час війни характерно завищений, а отже спостерігається клінічно виражена тривога та депресія. У той час як у непереміщених осіб відсутні достовірно виражені симптоми тривоги та депресії. Також дослідивши деякі питання детально, ми прийшли до висновку, що переміщені юнаки та дівчата стали робити все більш повільно під час війни (48,1%), мають передчуття страху, що в будь-яку мить може щось жахливе трапитися (37%) - незважаючи на їх переміщення, та 37% рідко відчують бадьорість в цілому. Це можна пояснити тим, що ці люди були змушені залишити своє звичне життя, мали пройти період адаптації, становлення та ствердження як особистості у новому місці, долаючи мовно-культурний бар'єр і відчуючи провину за те, що покинули рідну країну, у той час як рідні та близькі залишилися. Але хочемо наголосити, що в нашому дослідженні приймали участь особи юнацького віку, більшість з яких проживала/проживає в центральних-західних областях України, адже якщо б в дослідженні приймали участь юнаки прифронтових територій України, то ймовірно результати різнилися б. Натомість при дослідженні вже специфічних особливостей, результати показали зворотну ситуацію, що особи, які не змінювали місце проживання під час війни, мають більш виражені показники погіршення психічного здоров'я, аніж переміщені. Пояснення появи таких двох різних тенденцій пояснюється тим, що до загальних особливостей ми відносимо механізми дезадаптації: розрив соціальних та родинних зв'язків, невизначеність щодо майбутнього та страх перед невідомим, певне соціальне відчуження та ізоляційність.

Саме тому можна сказати, що загальні особливості тривожності під час війни відображають загальну тенденцію до підвищення тривоги у всіх молодих людей, які мали досвід в зоні конфлікту, включаючи переміщених осіб. Ці особливості можна назвати початковими, оскільки вони спільні для більшості молодих людей у таких умовах. Більше того, у переміщених осіб є й додаткові стресові фактори, такі як переселення в незнайоме середовище, пошук нового житла та роботи, та інші проблеми. Тому в них присутній підвищений рівень тривожності, який ми називаємо загальним.

Тоді як специфічні особливості тривожності під час війни відповідно до результатів другого етапу нашого дослідження, ми відносимо вже до

непереміщених юнаків, оскільки ці особи через довше перебування в зоні військових дій, пройшли певний адаптаційний синдром до первинних – загальних особливостей, і таким чином, вже не реагують на них у повній мірі, що не скажеш про специфічні особливості. Ці особливості можуть бути пов'язані з більш конкретними ситуаціями, що відбуваються в контексті війни. Наприклад, непереміщені особи можуть відчувати тривогу через небезпеку, яка погрожує їх життю, якість води та харчування, можливу втрату дому та майна. Тривога також може бути пов'язана з реакціями на побачені жахливі злочини окупантів, такими як насильство, вбивства, сексуальні злочини тощо. У цих випадках люди можуть відчувати страх, біль, втрату контролю, безпомічність, що може навіть призвести до розвитку посттравматичного стресового розладу.

Отже, переміщені юнаки, як і непереміщені мають високий рівень тривожності під час війни, але його варто розглядати на різних рівнях. Адже специфічні особливості тривожності пов'язані з більш конкретними ситуаціями, що відбуваються в контексті війни, і можуть відрізнитися у залежності від досвіду та ситуації, з якою стикається кожна особа, тоді як загальні особливості відображають загальну тенденцію до підвищення тривоги у всіх людей, які мали досвід в зоні конфлікту, включаючи переміщених осіб.

Робота з тривожністю в критичних ситуаціях є надзвичайно важливою умовою для забезпечення здоров'я і безпеки молоді особистості, адже під час війни психологічна стійкість може стати ключовою умовою виживання та адаптації до нових умов життя. Крім того, якщо вчасно не зменшити стан тривоги, то вона стає довготривалою, що, як наслідок, може спричинити серйозні проблеми не лише фізіологічного характеру (порушення сну, появою постійного головного болю, проблеми з харчуванням), а перетвориться з механізму адаптації на механізм дезадаптації до соціальних змін.

На жаль, як показує наше дослідження, переміщення є поширеним і руйнівним наслідком війни, і воно може мати значний вплив на життя молодих людей, їх адаптацію чи дезадаптацію до нових умов. Коли молодь змушена залишити свої домівки через активні військові дії, окупацію або насильство, вона втрачає не лише своє житло, майно, засоби до існування, а й руйнуються вироблені механізм адаптації. Переміщення може спричинити значні психічні та емоційні страждання, включаючи почуття ізоляції, тривоги та депресії. Переміщення також може мати довгострокові наслідки для молодих людей. Переміщеним особам може бути важко відновити своє життя після завершення конфлікту, і вони можуть стикатися з дискримінацією та маргіналізацією у своїх нових громадах. Переміщення також може сприяти руйнуванню соціальних мереж і згуртованості спільноти.

Тому, психологічна допомога переміщеним молодим людям, повинна бути спрямована на формування психологічної стійкості, формуванню нових механізмів адаптації та сприянню соціальній інтеграції. Водночас, зацікавленість держави у поверненні всіх зовнішньо-переміщених молодих людей, вимагає розробки таких моделей взаємодії з молоддю, які б сприяли формуванню

потреби у поверненні в рідну країну, побудові планів і перспектив свого майбутнього саме в Україні.

Список літератури:

1. Килимчук В. Тривога під час війни та її наслідки. Медична газета «Здоров'я України 21 сторіччя» № 9 (526), 2022. - С. 46-47.
2. Yayan, E. H., Düken, M. E., Özdemir, A. A., & Çelebioğlu, A. (2020). Mental Health Problems of Syrian Refugee Children: Post-Traumatic Stress, Depression and Anxiety. *Journal of pediatric nursing*, 51, e27–e32.